

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราษใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเป็นการผสมวิธีคิดและระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชน ที่สามารถใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราษ 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาทักษะชีวิตผ่านอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านอุปราษ 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราษหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านอัตลักษณ์ชุมชน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กและเยาวชน จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสำรวจทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) แบบสำรวจความต้องการในการเรียนรู้ อัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราษเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน 3) แบบประเมินทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน 4) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน 5) แบบสัมภาษณ์ 6) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย โดยดำเนินการเก็บรวบรวมเชิงปริมาณและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การถอดบทเรียน การจัดเวทียืนยันความน่าเชื่อถือข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ข้อมูล ระดับความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราษด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ การทำนมจืดโบราณ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านอุปราษที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต ในส่วนของบริบทของชุมชน สภาพปัญหา ทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัตลักษณ์ของชุมชนและความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตของ

เด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราษ โดยศึกษาบริบทของแหล่งเรียนรู้และศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำข้อมูลมาออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราษผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การทำงานนิติน โบราณสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 จากการศึกษาบริบทของชุมชน สภาพปัญหา ทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อัตลักษณ์ของชุมชนที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตและความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. สภาพบริบทและสภาพปัญหาของชุมชน การสำรวจทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาบริบทของชุมชนบ้านอุปราษพบว่า ในชุมชนบ้านอุปราษส่วนใหญ่ดำรงชีวิตด้วยวิถีเกษตรกรรม คือ ทำไร่ ทำนา ทำสวนและเลี้ยงสัตว์ มีการดำรงชีวิตแบบสังคมเมือง เนื่องจากชุมชนบ้านอุปราษ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ตัวเมืองจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นชุมชนที่ประกอบด้วย 160 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 732 คน ประกอบด้วยประชากรในวัยผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 20 ผู้ใหญ่ (วัยทำงาน) คิดเป็นร้อยละ 40 วัยรุ่นคิดเป็นร้อยละ 15 วัยเด็กคิดเป็นร้อยละ 25 อาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรมทำนาและปลูกผักคิดเป็นร้อยละ 75 หัตถกรรมทอเสื่อ คิดเป็นร้อยละ 7 อุตสาหกรรมขนาดเล็กภายในครัวเรือน (โรงงานทำขนมจีน) คิดเป็นร้อยละ 2 และปศุสัตว์เลี้ยงไก่ (CP) คิดเป็นร้อยละ 6 และรับจ้างทั่วไปในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ศูนย์มีชัย โรงงานน้ำตาลวังขนาย คิดเป็นร้อยละ 10 และจากสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราษ พบว่า เด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านอุปราษใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์กับชีวิตประจำวัน เช่น การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายอาจจะส่งผลให้เกิดการลักขโมย สาเหตุเกิดจากการเลี้ยงดูแบบตามใจให้ความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตและปล่อยให้เด็กดูโทรทัศน์เป็นตัวแทนเครื่องมือสื่อสารในการดำเนินชีวิต ไม่สนใจเรียนวิชาการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและขาดทักษะการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ส่งผลให้เด็กและเยาวชนขาดประสบการณ์ และโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนและขาดการส่งเสริมให้ได้ฝึกการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีแหล่งเรียนรู้และผู้ใหญ่ที่เป็นต้นแบบที่ดีในการพัฒนาทักษะชีวิตและด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นอัตลักษณ์ที่สืบทอดกันมายาวนานของชุมชนบ้านอุปราษที่ต้องสูญหายไป ฉะนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ร่วมกันจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และเข้าถึงการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน จากนั้นได้ทำการสำรวจทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ต้องได้รับการพัฒนามีอยู่ 3 ด้านคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการเข้าใจผู้อื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากนำมาพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้านดังกล่าวผ่านอัตลักษณ์ของชุมชนต่อไป

2. การสำรวจอัตลักษณ์ในชุมชนบ้านอุปราษ

ผู้วิจัยร่วมกับเด็กและเยาวชนร่วมกันสำรวจอัตลักษณ์(ด้านอาชีพ)ของชุมชนบ้านอุปราษเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแผนที่ความรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในชุมชนบ้านอุปราษมีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นอัตลักษณ์ ผลจากการเก็บข้อมูล พบว่า อัตลักษณ์ของชุมชนด้านอาชีพ ประกอบด้วย 1.การทำนา ของนายเลิศ สุขอย 2.การปลูกผักปลอดสารพิษ ของ นายสุพจน์ เสนา 3.การทำขนมจีน ของ นางเชียม มูลพิมพ์ และนางทองพูน ทินวัน 4.การเลี้ยงไก่ซีพี ของ นางสุทิน สมบัติตรา 5.การทอเสื่อ ของ นายบุญจันทร์ บำรุงและอาชีพเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งของคนในชุมชนเนื่องจากเป็นภูมิปัญญาสืบทอดกันมายาวนานของชุมชนบ้านอุปราษและยังต้องการที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่งเพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาสูญหายไปจากท้องถิ่น

3. สภาพความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราษ

ผู้ให้ข้อมูล คือ เด็กและเยาวชน จำนวน 20 คน เป็นชาย 5 คน และหญิง 15 คน มีความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ต้องการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนเพื่อใช้พัฒนาทักษะชีวิตคือ การทำขนมจีนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70 ต้องการภูมิปัญญาที่จะถ่ายทอดความรู้ควรจะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 ต้องการใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวันเสาร์-วันอาทิตย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 ต้องการใช้สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้สื่อของจริง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35

ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน
ชุมชนบ้านอุปราษผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การทำงานนจีน โบราณ

1. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชน
บ้านอุปราษผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การทำงานนจีน โบราณ ผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้
จัดการสนทนากลุ่ม เพื่อทบทวนสภาพปัญหาบริบทชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำ
ข้อมูลมาใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต วางแผนการจัด
กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราษผ่านกิจกรรม
การเรียนรู้การทำงานนจีน โบราณ ซึ่งได้วัดพฤติกรรมด้านทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน
3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความคิดสร้างสรรค์
2. ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
3. ด้านการเข้าใจผู้อื่น

เครื่องมือที่ใช้ คือ ใช้แบบบันทึกการประชุม แบบสัมภาษณ์ โดยได้นำข้อมูลจากการศึกษา
สภาพ ปัญหา ความต้องการ แหล่งเรียนรู้ อัตลักษณ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็นข้อมูล
ในการวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีมติให้จัด
กิจกรรมโดยให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เรื่องการทำงานนจีน โบราณ โดยเน้นให้เด็กและเยาวชน
ได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะชีวิต โดยออกแบบฐานการเรียนรู้ออกเป็น 3 ฐานการเรียนรู้และมี
กิจกรรมการเรียนรู้ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานการเรียนรู้ที่ 1 เล่าขานตำนานบ้านอุปราษ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้ประวัติบ้านอุปราษ

กิจกรรมที่ 2 สำนวณอัตลักษณ์และภูมิปัญญาชุมชนบ้านอุปราษ

ฐานการเรียนรู้ที่ 2 สืบสานอัตลักษณ์ตำนานขนมจีนบ้านอุปราษ ประกอบด้วย 2

กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 ขนมจีนน้ำรู้

กิจกรรมที่ 2 ลองทำดูหนูทำได้

ฐานการเรียนรู้ที่ 3 ร่วมสรรค์สร้างผลงาน ประกอบด้วย 1 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 หนูทำได้ง่ายนิดเดียว

2. การจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราช ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การทำขนมจีนโบราณทั้ง 3 ฐานการเรียนรู้ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตหลังการจัดกิจกรรม ทั้ง 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า เด็กและเยาวชนมีความตั้งใจในการแสวงหาความรู้ในการทำขนมจีนร่วมกับภูมิปัญญา ใช้จินตนาการของตนเองในการทำผลงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ โดยกล้าถามและแสดงความคิดเห็นและสามารถทำออกมาเป็นชิ้นงานได้อย่างสร้างสรรค์ และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

2.2 ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า เด็กและเยาวชนมีการวางตัวต่อผู้ใหญ่และภูมิปัญญาอย่างเหมาะสมมากขึ้น ใช้คำพูดต่อผู้ใหญ่ ต่อเพื่อน ได้อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการเข้าใจผู้อื่น พบว่า เด็กและเยาวชนช่วยเหลือซึ่งกัน ชักถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจและในการสรุปความรู้และสร้างสรรค์ผลงานที่ได้อย่างเต็มใจและมีความสุขในการทำงานร่วมกันและมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์และประเมินผลการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราชหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านอัตลักษณ์ของชุมชน(ขนมจีน โบราณ)

1. การจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราช ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การทำขนมจีน โบราณทั้ง 3 ฐานการเรียนรู้ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.54) คิดเป็นร้อยละ 82 เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.53) คิดเป็นร้อยละ 82 ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.61) คิดเป็นร้อยละ 76 ด้านการเข้าใจผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D.= 0.50) คิดเป็นร้อยละ 88 และเมื่อพิจารณาพัฒนาการของการพัฒนาทักษะชีวิตในแต่ละด้านสูงขึ้นเป็นลำดับทุกด้านและเมื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม พบว่า ทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม โดยก่อนการจัดกิจกรรมเด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.71) คิดเป็นร้อยละ 57 และหลังการจัดกิจกรรมนักเรียนมีทักษะชีวิต อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.54) คิดเป็นร้อยละ 82

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเวทียืนยันข้อมูล ผลการจัดเวทียืนยันข้อมูล

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยมีความคิดเห็นตรงกันว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยนำเสนอมาทั้งหมดเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง แม่นยำ สมบูรณ์ เป็นธรรมและมีความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ข้อมูลและยืนยันข้อมูลว่าเด็กและเยาวชน จำนวน 20 คน ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตให้สามารถแสวงหาความรู้นอกห้องเรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลกับบุคคลต่างเพศ ต่างวัยได้ วางตัวต่อผู้ใหญ่และภูมิปัญญาอย่างเหมาะสมมากขึ้น ใช้คำพูดท่าทางต่อผู้ใหญ่ ต่อเพื่อน ได้อย่างเหมาะสมและสามารถที่จะเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีการซักถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจและช่วยเหลือกัน มีความสามัคคีและทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขเป็นจริงทุกประการ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การทำงานนโมจิน โบราณ ยังเป็นการปลูกฝังความรักความภูมิใจในท้องถิ่น สืบสานภูมิปัญญาอันเป็นอัตลักษณ์ในชุมชนบ้านอุปราษต่อไป

ผลที่เกิดจากการใช้กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราษผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การทำงานนโมจิน โบราณ ดังนี้

ผลที่เกิดกับเด็กและเยาวชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เด็กและเยาวชน จำนวน 20 คน ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต เด็กและเยาวชนสามารถแสวงหาความรู้และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีความสุข มีความรักความสามัคคี ซึ่งเกิดจากการที่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติจริงจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับองค์ความรู้ มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตซึ่งเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งจากการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เข้าใจผู้อื่นและมีกระบวนการคิดที่เหมาะสมและสร้างสรรค์รวมถึงสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม นอกจากนี้กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้แล้วยังส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรักและมีความภูมิใจในท้องถิ่น สืบสานภูมิปัญญาอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านอุปราษต่อไป

ผลที่เกิดกับผู้วิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของชุมชน เปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ร่วมออกแบบการเรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการของเด็กและเยาวชนและส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม

ในการสืบสานอัตลักษณ์ของชุมชนและทำให้เกิดความรักความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้อย่างยั่งยืน

ผลที่เกิดกับชุมชน

ในการวิจัยในครั้งนี้ ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาส ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในการสืบสานอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านอุปราษและ เห็นความสำคัญขององค์ความรู้ ที่มีอยู่ในตนเองที่ส่งสมาได้ก่อประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน ในท้องถิ่น พร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้วิจัย เด็กและเยาวชนและภูมิปัญญา ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้มีการต่อยอด โดยจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านบ้านอุปราษในการทำนมจืด โบริดเสริมโปรตีนเพื่อจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

ข้อค้นพบ

ในการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้าน อุปราษ พบข้อค้นพบหลายประเด็น ดังนี้

1. กระบวนการที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชน บ้านอุปราษ คือ กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การทำนมจืด โบริดเสริมโปรตีน ซึ่งสามารถพัฒนา ทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนได้ 3 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านความคิดสร้างสรรค์
- 1.2 ด้านการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- 1.3 ด้านการเข้าใจผู้อื่น

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง ผู้วิจัย ผู้นำชุมชน เด็กและเยาวชนและ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกันระดมความคิด ศึกษาประเด็นปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น ตรงความต้องการของชุมชนและสังคม

3. การพัฒนาทักษะชีวิตที่มีการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต โดยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน มีความรัก ความภูมิใจในท้องถิ่นและเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนที่จะนำไปใช้ ในชีวิตของตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหา บริบท ความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราษ ศึกษาบริบทของแหล่งเรียนรู้ และศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราษผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การทำขนมจีนโบราณ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กและเยาวชนจำนวน 20 คน ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราษ พบว่า เด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านอุปราษขาดทักษะชีวิต เนื่องจากสาเหตุหลายประการจึงต้องการที่จะเรียนรู้ภูมิปัญญาอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อที่จะเน้นทักษะด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ใช้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือของชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราษ โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2539 : 3) ที่ว่าการเรียนรู้และปัจจัยที่เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การพัฒนาที่มั่นคง และยั่งยืนด้วยการผสมผสานความรู้ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาการสมัยใหม่เข้าด้วยกัน โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและใกล้ชิดกับตัวผู้เรียนซึ่งส่งผลให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อผู้เรียนและจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียนและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 24 ที่ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและพบว่า ความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ต้องการให้จัดกิจกรรมที่เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคม การช่วยเหลือซึ่งกันและกันส่งเสริมการมีจิตสาธารณะ การฝึกปฏิบัติจริง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมใช้กระบวนการกลุ่มและกระบวนการทำงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอย่างชัดเจนที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและ

เยาวชนในทุกด้านซึ่งต้องการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น การถ่ายทอดความรู้ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ได้ตามศักยภาพ โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นใกล้ตัวในชุมชนและเกี่ยวข้องกับชีวิตมากที่สุด สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 23 (2) และ (3) การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้ เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้วิจัยเด็กและเยาวชนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่างๆ โดยที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่โดยมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ได้ตามศักยภาพ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราษ ในฐานะการเรียนรู้ที่ให้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัย เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การทำขนมจีนโบราณ โดยแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ฐานการเรียนรู้และ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ โดยที่กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกิจกรรม ต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนบ้านอุปราษและได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ระบุว่า ให้สถานศึกษาสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง ส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องส่งเสริม สืบสาน พัฒนาและนำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตและสังคม โดยใช้กระบวนการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวในชุมชน สามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับไปพัฒนาชีวิตและเป็นรากฐานที่มั่นคงในการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งตลอดไปและในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การทำนมจืดโบราณ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากการแก้แค้นความรู้โดยตรง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชนของตนเอง สอดคล้องกับ ประคบ ใจมัน (2539 : 10) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ว่า ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสงบสุข สร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนหันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคมภายนอกและเป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะกำหนดการทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น นิคม ชมภูหลง (2548 : 8) กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่ามีความสำคัญ ทำให้เกิดความสงบสุขทั้งในชุมชน หมู่บ้านหรือในส่วนตัวของชาวบ้านเอง และสามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนามาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสมทำให้คนในชุมชนพึ่งตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณีในการลดการพึ่งตนเองจากสังคมภายนอกทำให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่น รักและภูมิใจในท้องถิ่นเป็นการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สมัยใหม่

3. ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านอุปราช พบว่า เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.54) ทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมซึ่งก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.71) จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่าเด็กและเยาวชนสนใจเรียนรู้จักสังเกต มีความสามารถในการริเริ่มคิดสร้างสรรค์และนำผลที่เกิดขึ้นมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล พบว่า เด็กและเยาวชนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนต่างวัยและรู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ต่างๆและมีทักษะในการดำรงชีวิตทำให้สามารถอยู่ในสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้านการเข้าใจผู้อื่น พบว่า เด็กและเยาวชนสามารถเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพและช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับความเดือดร้อนและมีความเข้าใจในความสามารถของตนเองและผู้อื่น ส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับวิลสันน์ แย้มจอหอ และเขาวนิจ กิตติขจรกุล (2550 : 495 -512) ได้วิจัย เรื่องกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์จังหวัดพัทลุง พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 8 กิจกรรม โดยเริ่มต้นจากการเข้าใจตัวเองแล้วเชื่อมโยงสู่สังคม ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีพัฒนาการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องและนพวรรณ วงศ์วิชัยวัฒน์ (2547 : 105-107) วิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตในการปฏิบัติตนให้รอดพ้นจากปัญหาสังคม โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ทักษะชีวิตของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง นอกจากนี้นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อป้องกันปัญหาสังคมทั้ง 4 ปัญหา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเอง พร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปช่วยเหลือและแนะนำผู้อื่นอีกด้วยและปัทมา อรรถแสง (2554 : 196-197) วิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชนวัฒนธรรม โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม จำนวน 20 คน ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่านักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งคนอื่นทั้งการเรียนและการทำงานที่ได้รับผิดชอบที่บ้าน นักเรียนตระหนักรู้ในตนเองเข้าใจตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์และทำงานที่ตนถนัด มีการประมาณตนทั้งด้านการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีความสุข มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะและเสียสละเพื่อส่วนรวม ซึ่งเกิดจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติจริงจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการทำงานเป็นกลุ่มฝึกการอยู่ร่วมกับสังคมตามวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้นักเรียนได้รับองค์ความรู้ มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตซึ่งเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ฉะนั้นเด็กและเยาวชนสามารถนำความรู้และทักษะชีวิตที่เกิดขึ้น ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสืบสานภูมิปัญญาอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านอุปราขสีบไปและผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเวทียืนยันข้อมูล ผลการจัดเวทียืนยันข้อมูลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยมีความคิดเห็นตรงกันว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยนำเสนอมาทั้งหมดเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง แม่นยำ

สมบูรณ์ เป็นธรรมชาติและมีความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ข้อมูลและยืนยันข้อมูลว่าเด็กและเยาวชนบ้านอุปราชาจำนวน 20 คน ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตให้สามารถเข้าใจในความสามารถของตนเองและผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนต่างวัยและรู้จักวางตัวให้เหมาะสม มีการแสวงหาความรู้อย่างสร้างสรรค์เป็นจริงทุกประการและเห็นสมควรให้เผยแพร่กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ไปใช้ในกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

การนำกระบวนการเรียนรู้ผ่านอัตลักษณ์ชุมชนบ้านอุปราชาไปใช้ โดยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรักความภูมิใจในท้องถิ่นและเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนที่จะนำไปใช้ในชีวิตของตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยการนำชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ควรต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านบุคลากรและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน การทำวิจัยชุมชนจะต้องให้ความร่วมมือจึงจะสามารถดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้และด้วยผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามให้กับเด็กและเยาวชน ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรให้ความร่วมมือในทุกๆด้านและควรขยายกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้นเพื่อสร้างเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมายกลุ่มอื่นที่หลากหลาย เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้เมื่อเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายและควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงบริบทของชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อขับเคลื่อนอย่างจริงจังผ่านแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยต้องมีแผนการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับชุมชนเพื่อที่จะให้ชุมชนได้ใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาคนและชุมชนของตนเอง ทั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างคนในชุมชนจึงจะสามารถดำเนินงานเพื่อที่จะทำให้งานวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้